

Автоматизоване тестування як форма атестації здобувачів під час складання кваліфікаційних іспитів

Лариса Дереча

кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, учений секретар, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокариуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6044-2068>, e-mail: derecha@hniise.gon.ua

Оксана Федотова

доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності, Маріупольський державний університет Міністерства освіти і науки України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5665-8712>, e-mail: oxana68@ukr.net

Розглянуто актуальні проблеми тестування як форми контролю та діагностики знань здобувачів у процесі організації та реалізації автоматизованої перевірки результатів їх підготовки. Показано, що тестування є ефективним засобом перевірки рівня вмінь і навичок як студентів, так і фахівців, які прагнуть отримати кваліфікацію судового експерта.

Ключові слова: тестування; контроль; оцінювання; ефективність; студенти; судові експерти.

Automated Testing as a Form of Attesting Applicants in the Course of Qualification Exams

Larysa Derecha, Oksana Fedotova

This paper addresses the current issues surrounding testing as a means of assessing applicants' knowledge during organisation and implementation of automated verification, which aims to assess their readiness. It demonstrates that testing is an effective means of evaluating the skills and abilities of students and specialists wishing to qualify as forensic experts.

Keywords: testing; control; assessment; efficiency; students; forensic experts.

Тенденції євроінтеграції суттєво впливають на різні сфери життєдіяльності суспільства, зокрема освіти, потребуючи адаптації освітніх стратегій до нових функцій навчання, перевірки знань і вмінь під час складання іспитів, забезпечення ефективності та прозорості оцінювання знань осіб за допомогою сучасних технологічних рішень.

Особливістю сьогодення є стрімкий розвиток і поширення інформаційних технологій (комплексу інструментів,

методів та операцій, що забезпечують оброблення, зберігання, передавання та використання даних) [1], засобів інформатизації (апаратних, програмних, інформаційних систем, електронних мереж), що створює нові можливості їх застосування в навчальному процесі та робить цей процес більш ефективним, забезпечує умови для об'єктивного визначення спектра знань, умінь і навичок слухачів.

Дефініцію «тестування» можна трактувати як метод або спосіб вимірювання, а також як узагальнення назви вимірювального процесу [2]. Комп'ютерне тестування — це процес оцінювання знань і навичок осіб за допомогою тестів, що містить їх підготовку, проведення та аналіз здобутих результатів. Загалом тестування є зручним, швидким і дієвим методом контролю й оцінювання підготовленості як студентів закладів вищої освіти, так і фахівців судово-експертних установ Міністерства юстиції України, які мають намір отримати кваліфікацію судового експерта. Справедливості в оцінюванні знань досягають за допомогою створення однакових умов участі у тестуванні, своєчасного інформування учасників щодо програми тестування / іспиту, а також підготовки якісних тестових завдань, заснованих на сучасних науково обґрунтованих технологіях і методичних прийомах.

Позитивним чинником також можна вважати те, що тестовий контроль ставить усіх у рівнозначні умови завдяки стандартизованості процедур, знижує суб'єктивний вплив екзаменатора, що своєю чергою сприяє зменшенню вірогідності стресу від контрольних заходів. Із урахуванням згаданого тестове оцінювання активно розвивається, поширюється й застосовується у навчальному процесі, посідаючи провідну позицію поміж ефективних методів оцінювання знань здобувачів [3].

Система тестування в закладах вищої освіти дає змогу реалізовувати поточний, тематичний і підсумковий контроль за вивченням певної дис-

ципліни (на базі використання відповідних освітніх платформ — таких, як *Moodle*); здійснювати ректорський контроль успішності або перевірку рівня готовності здобувачів вищої освіти до державних іспитів; діагностувати знання та навички в межах олімпіад університетського та всеукраїнського масштабів тощо.

Для вступної кампанії до закладів вищої освіти роль цього методу підвищується, оскільки написання абітурієнтами Національного мультипредметного тесту та магістерського тесту навчальної компетентності дає змогу з'ясувати рівень їхніх знань з низки предметів одночасно, що набагато спрощує згадану процедуру. Під час тестування педагоги визначають результати успішності студентів. У цьому разі завдання та запитання розміщують у спеціальній базі програми, за допомогою якої проводять опитування, а студенти взаємодіють із системою за допомогою комп'ютера й відповідають на поставлені запитання [4].

Комп'ютерне тестування запроваджено не тільки в закладах вищої освіти, а й науково-дослідних установах судових експертиз. Так, відповідно до розд. II Порядку проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України атестації судових експертів (далі — *Порядок атестації*), під час складання кваліфікаційного іспиту застосовують електронну систему для проведення автоматизованого анонімного тестування осіб, які мають намір отримати кваліфікацію судового експерта за певною експертною спеціальністю [5].

Система тестування розподіляє тестові завдання персонально для кожного учасника на підставі випадкового обрання із загальної кількості наявних тестових запитань і пропонує ситуаційних завдань. Автоматизоване тестування відбувається у три основні етапи та триває синхронізовано для всіх спеціалістів, залучених до складання певного кваліфікаційного іспиту. Своєю чергою кваліфікацію судового експерта присвоюють згідно з дод. 3 та 4 до Порядку атестації — Переліком видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, і Переліком видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям, які не є працівниками державних спеціалізованих установ [5].

Із метою сприяти в підготовці та формуванні банку тестових питань, працівники науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України розробили методичні рекомендації, у яких виклали загальні правила розроблення тестових завдань, формування основи, ключа та дистракторів тестів, критерії оцінювання тестових завдань, їх апробацію тощо. Окрім того, підготували по три блоки тестових завдань, запитань і відповідей на них за всіма експертними спеціальностями, а також два блоки з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи, які запропоновано використовувати під час складання

кваліфікаційних іспитів особами, що мають намір отримати кваліфікацію судового експерта за конкретною експертною спеціальністю.

Прерогативами тестування як однієї із сучасних форм автоматизованого оцінювання рівня підготовленості здобувачів у закладах вищої освіти й науково-дослідних установах судових експертиз, що домінує над іншими популярними методами перевірки знань і вмінь, є такі: усунення психологічного тиску на учасників; синхронізований контроль знань у значній кількості претендентів протягом стислого часового проміжку; попередньо заплановане налаштування процедури діагностування підготовленості особи; гарантування відкритості процесу тестування кадрів; дотримання принципу справедливості оцінювання знань учасників, унеможливлення випадковості; пришвидшення підрахунку індивідуальних балів (оцінок) та отримання претендентами власних результатів [6].

З огляду на потребу у проведенні тестування фахівців, які виявили намір отримати кваліфікацію судового експерта, необхідно акцентувати увагу на тому, що здобувачі, які проходять тестування, мають бути поінформовані про обмежений час складання іспиту, переконані у конфіденційності процесу (їх відповіді не будуть повідомлені стороннім, непричетним до тестування особам), ознайомлені з процедурою підготовки та проведення тестового оцінювання, послідовністю виконання завдань, що сприяє зниженню емоційного стресу, тощо [7].

Розроблення тестів для електронної системи проведення автоматизованого тестування осіб, які виявили намір отримати кваліфікацію судового експерта, працівниками науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України відбувалося відповідно до таких загальних вимог: тестові завдання, запитання формуються державною мовою; стиль — офіційно-діловий; завдання містять основу (текст), ключ (текст правильного варіанта відповіді на запитання) і дистрактори (тексти неправильних, відволікаючих варіантів відповідей на запитання); відповідність програмі тестування, когнітивному рівню, визначеному змістом підготовки судового експерта за певною експертною спеціальністю; дотримання вимог, передбачених чинним законодавством, методик проведення судових експертиз, а також рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури з переліку, затвердженого наказом Міністерства юстиції України.

Слід наголосити на тому, що у згаданому відомстві вперше запроваджено електронну систему для проведення автоматизованого анонімного тестування осіб, які виявили намір здобути кваліфікацію судового експерта. Оптимізація контролю рівня знань за допомогою комп'ютерного тестового оцінювання сприятиме вдосконаленню системи підготовки спеціалістів і відтворенню об'єктивної картини результатів атестації. Це можливо реалізувати лише завдяки врахуванню низки вимог, поміж яких визначальною є професійна підготов-

ка до використання тестових технологій як засобу контролю знань і вмінь майбутніх фахівців.

Отже, автоматизоване тестування — ефективний засіб організації контролю знань як студентів, так і спеціалістів, які прагнуть отримати кваліфікацію судового експерта. У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій використання електронної системи тестування, упровадження інструментів контролю якості підготовки осіб дають змогу оперативно й достовірно проводити підсумкове оцінювання знань. Саме тому надзвичайно важливим у навчальному процесі та підготовці кадрів є застосування інноваційних методів, спрямованих на підвищення точності рівня опанування матеріалу, забезпечення єдиних підходів до розроблення критеріїв визначення вмінь і навичок претендентів, дотримання відкритості та прозорості кваліфікаційного випробування.

Перелік джерел посилання

1. Федотова О. Впровадження інформаційних технологій як запорука ефективного розвитку суспільства. *Актуальні проблеми освіти та науки* : зб. матеріалів XXVII підсумк. наук.-практ. конф. виклад. МДУ (Київ, 20.02.2025). Київ, 2025. С. 296—299. URL: <https://surl.li/nvqnvli> (дата звернення: 15.09.2025).
2. Богачков Ю. М., Самаріна М. О. Конструювання тестових завдань для оцінювання результатів навчання : метод. посіб. Київ, 2024. 76 с.
3. Джужа О. М. та ін. Кримінальне право України: курс тестових завдань : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Коваленка. Київ, 2012. 368 с.
4. Берещук М. Я., Дмитрієв І. Б. Тестовий контроль та рейтингова оцінка знань

- студентів: методичні рекомендації до застосування / за ред. І. Б. Дмитрієва. Харків, 2001. 43 с.
5. Порядок проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України атестації судових експертів : затв. наказ. Мін'юсту України від 06.05.2025 р. № 1224/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0694-25#Text> (дата звернення: 08.09.2025).
6. Кульчак Л. С., Шпілярович В. В. Щодо розробки та використання тестових завдань у процесі поточного та підсумкового контролю знань здобувачів у навчально-науковому юридичному інституті : метод. рек. Івано-Франківськ, 2020. 17 с.
7. Голод О. М., Чистякова Н. Г. Методичні рекомендації з розроблення тестів для складання Державної кваліфікаційної атестації з професій. Київ, 2020. 11 с.